

XVII. DÜRER
VERSENY

K, K+, L
KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

Összetett váltó feladatok és részletes megoldásuk

Szerves kémia

CH-2 (L)

Hány nyílt láncú izomer írható fel a $C_3H_6O_2$ összegképletre?
(a tükörképi párok és a cisz-transz izomerek külön számolandók)

propánsav

metil-acetát, etil-formiát

2-hidroxiopropanal*, 3-hidroxiopropanal

2-metoxietanal

hidroxiaceton

dihidroxiropén (1,1; 1,2 [E/Z]; 1,3 [E/Z]; 2,3; 3,3)

1-metoxieténol

2-metoxieténol (E/Z)

Összesen $13 + 4 = 17$.

CH-3 (K, K+, L)

Albrecht a következő szelvényt adta fel: 221 212 2XX 222 2X

A helyes szelvény: 2X1 21X X2X 1X2 11

Tehát 6 találatosa lett a totón.

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

CH-4 (K, K+, L)

Egy PB (propán-bután) gázt szállító teherhajó tartályának térfogata 1250 köbméter, melyet 10,00 Bar nyomásra töltöttek a 25,0 °C-os kikötőben. Baleset következtében a tartály megsérült, a gáz pedig nyílt láng felelőtlen használata miatt tökéletesen elégett. Az égés során 42,67 tonna víz keletkezett. Egészre kerekítve hány m/m% propánt tartalmazott a PB gázelegy?

$M(\text{propán}) = 44,10 \text{ g/mol}$; $M(\text{bután}) = 58,12 \text{ g/mol}$; $M(\text{víz}) = 18,02 \text{ g/mol}$

$$n(\text{PB}) = \frac{pV}{RT} = 504272 \text{ mol}, 42670 \text{ kg víz anyagmennyisége } n(\text{H}_2\text{O}) = 2367925 \text{ mol}$$

Az alkánok égésének egyenlete a következő: $\text{C}_n\text{H}_{2n+2} \xrightarrow{\text{O}_2} n \text{CO}_2 + n+1 \text{H}_2\text{O}$

Az alkán:víz anyagmennyiség arány a szénatomszám (n) függvénye:

$$n(\text{PB}):n(\text{H}_2\text{O}) = 1:(n+1)$$

$$n(\text{H}_2\text{O})/n(\text{PB}) = n+1$$

$$4,696 = n+1$$

$$n = 3,696$$

Az átlagos szénatomszámból ki tudjuk számítani a propán arányát:

$$\frac{3n(\text{P}) + 4n(\text{B})}{n(\text{PB})} = \frac{3n(\text{P}) + 4(n(\text{PB}) - n(\text{P}))}{n(\text{PB})} = 3,696$$

megoldva $n(\text{propán}) = 0,304 \cdot n(\text{PB})$ azaz 30,4 n/n% propán

Az anyagmennyiség arányból a moláris tömegek segítségével a megkapjuk tömegarányt:

$$\frac{0,304 \cdot M(\text{P})}{0,304 \cdot M(\text{P}) + 0,696 \cdot M(\text{PB})} = 25 \text{ m/m\%}$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER
VERSENY

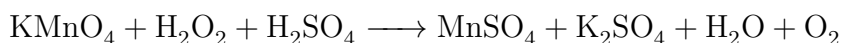
K, K+, L
KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

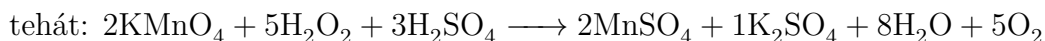
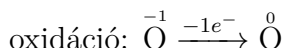
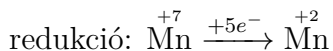
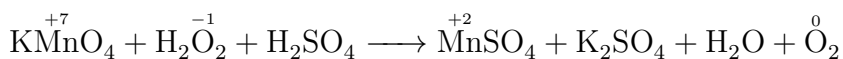
Szervetlen kémia

SZ-2 (K, K+), SZ-1 (L)

Rendezzék az alábbi reakcióegyenletet! Mennyi az együtthatók összege?

Oxidációs számok alapján rendezzük az egyenletet!

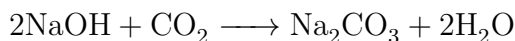

Az együtthatók összege 26.

SZ-3 (K, K+), SZ-2 (L)

Egy Amerikába tartó teherhajó rakterében szállított kristályos nátrium-hidroxid érintkezésbe került a rakteret kitöltő vízgőz mentes levegővel. Hány százalékkal nőtt a tömege az út során, ha a hidroxid-ionok 70 %-a lépett reakcióba szén-dioxiddal és a keletkező összes vizet megkötötte?

$$M(\text{NaOH}) = 40 \text{ g/mol}; M(\text{CO}_2) = 44 \text{ g/mol}$$

2:1 mólarány!

1 mol NaOH-dal számolva:

$$(40 + 0,35 \cdot 44) / 40 = 1,385, \text{ tehát } 38,50 \%$$

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

SZ-4 (K, K+), SZ-3 (L)

Egy vegyület, amely két különböző atomból épül fel, 42,9 $m/m\%$ -ot tartalmaz abból az elem-ből, amelynek hidrogénnel alkotott vegyülete erősebb sav a másik elem hidrogénnel alkotott vegyületénél. A két elem atomtömegének szorzata 2832,5, összege pedig 115,35. Mi a vegyület képlete?

$$x \cdot y = 2832,5$$

$$x + y = 115,35$$

A kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása: $x = 79,9$, $y = 35,45$

A két elem tehát a bróm és a klór. A HBr erősebb sav, mint a HCl, tehát 42,9 $m/m\%$ brómot és 57,1 $m/m\%$ klórt tartalmaz a vegyület.

100 g vegyület tehát 42,9 g brómot és 57,1 g klórt tartalmaz.

A bróm anyagmennyisége: $42,9 \text{ g} / 79,9 \text{ g/mol} = 0,537 \text{ mol}$

A klór anyagmennyisége: $57,1 / 35,45 \text{ g/mol} = 1,61 \text{ mol}$

$$n(\text{Br}):n(\text{Cl}) = 0,537:1,61 = 1:3$$

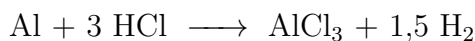
A vegyület képlete: BrCl_3

SZ-4 (L)

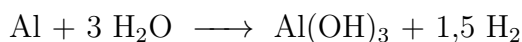
A szingapúri kikötői tolvajok 35,00 kg tiszta timföldet loptak el egy teherhajóról. A timföld olvadékának elektrolízisével alumíniumot állítottak elő. Az elektrolízist 225,3 A áramerősséggel végezték pontosan 24 óráig. Sajnos az előállított alumíniumot nem tudták eladni, így az alumínium felét 56,32 liter 1,500 mol/dm^3 -es sósavban teljesen feloldották, míg a másik felét pedig 38,52 liter 2,00 mol/dm^3 -es nátrium-hidroxid oldatba tették, ezáltal egy általuk jól használható gázt állítottak elő. A gázfejlődés után a két oldatot összeöntötték. Hány g Al(OH)_3 csapadék keletkezett? Az Al(OH)_3 oldhatóságát tekintjük elhanyagolhatónak!

$$F = 96500 \text{ C/mol}$$

1. A sósav oldja az alumíniumot:

$n(\text{Al}) \cdot 3 > n(\text{HCl})$, így a maradék alumínium vízben oldódik fel és csapadék képződik:

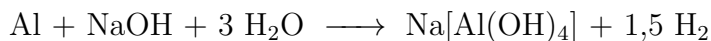
XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

2. A NaOH oldja alumíniumot

$n(\text{Al}) < n(\text{NaOH})$, az alumínium teljesen feloldódik, $[\text{Al}(\text{OH})_4]^-$ komplexet képez.

3. Összeöntés után:

Az összeöntés után az alumíniumion-hidroxidion különbségen múlik, mi lesz a rendszerben.

1. ha $n(\text{Al}) > n(\text{OH}^-)/3$, akkor alumínium akvakomplex + $\text{Al}(\text{OH})_3$ csapadék
2. ha $n(\text{OH}^-)/3 > n(\text{Al}) > n(\text{OH}^-)/4$, akkor $\text{Al}(\text{OH})_3$ csapadék + $[\text{Al}(\text{OH})_4]^-$ komplex
3. ha $n(\text{OH}^-)/4 > n(\text{Al})$, akkor $[\text{Al}(\text{OH})_4]^-$ komplex

$$n(\text{Al}^{3+}) = n(\text{Al}) = It/(zF) = 67,24 \text{ mol}$$

$$n(\text{OH}^-) = 3 \cdot n(\text{Al}) + n(\text{Na}^+) - n(\text{Cl}^-) = 194,28 \text{ mol}$$

$n(\text{Al}) > n(\text{OH}^-)/3$, így $\text{Al}(\text{OH})_3$ csapadék és alumínium akvakomplex keletkezik

$$n(\text{Al}(\text{OH})_3) = n(\text{OH}^-)/3 = 64,76 \text{ mol}$$

$$M(\text{Al}(\text{OH})_3) = 78,00 \text{ g/mol}$$

$$m(\text{Al}(\text{OH})_3) = 5051 \text{ g}$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER
VERSENY

K, K+, L
KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

Analitika

A-3 (K), A-2 (K+), A-1 (L)

A tengerjáró hajókon kapható ételecet töménységét vegyes százalékban adják meg, ami azt mutatja, 100 ml oldat hány g ecetsav felhasználásával készült. Mennyi a pH-ja a 10,0 %-os ecetsavnak?

$$K_s = 1,862 \cdot 10^{-5}$$

$$M(\text{ecetsav}) = 60,05 \text{ g/mol}$$

Vegyünk 100 ml ételecetet!

$$m(\text{ecetsav}) = 10 \text{ g}$$

$$n(\text{ecetsav}) = m/M = 0,1665 \text{ mol}$$

$$c(\text{ecetsav}) = n/V = 1,665 \text{ mol/dm}^3$$

$$1,862 \cdot 10^{-5} = \frac{x^2}{c - x}$$

$$x^2 + 1,862 \cdot 10^{-5}x - 1,862 \cdot 10^{-5}c = 0$$

$$x = 5,559 \cdot 10^{-3}$$

$$\text{pH} = -\lg(x) = 2,255$$

A-3 (K+), A-2 (L)

A kalózok ezüst tárgyakat zsákmányoltak egy tehetősebb család kifosztása során. Az erőszakcselekmények lezajlása után a tárgyakat beolvasztották, hogy azokat később ne lehessen felismerni, majd 4 darab ezüst rudat öntöttek, melyeknek tömege egyenként 2,5 kg volt. Mielőtt azonban túladtak volna a zsákmányon, meghatározták azok ezüst tartalmát, nehogy a kereskedő átverje őket. Az egyik kalóz összegyűjtötte az öntés során keletkezett ezüst törmeléket, amelynek tömege 3,381 g volt. A törmelékből salétromsavat használva 10,00 cm³ AgNO₃ oldatot készített. Az oldatba mártott ezüst elektród elektródpotenciálja 836,2 mV volt 25 °C-on. Egészre kerekítve hány ezrelék az ezüst rudak ezüst tartalma?

$$E^\circ = 0,810 \text{ V}$$

$$M(\text{Ag}) = 107,9 \text{ g/mol}$$

$$F = 96500 \text{ C/mol}$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER
VERSENY

K, K+, L
KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

$$E = E^{\circ} + \frac{RT}{zF} \ln(c)$$

$$\ln(c) = (E^{\circ} - E) \frac{RT}{zF} = 1,020, \text{ tehát } c = 2,773 \text{ mol/dm}^3$$

$$n(\text{Ag}) = cV = 0,02773 \text{ mol}$$

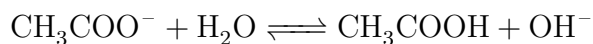
$$m(\text{Ag}) = nM = 2,992 \text{ g}$$

$$m(\text{Ag})/m(\text{össz}) = 0,8849, \text{ tehát kerekítve } 885 \text{ ezrelék}$$

A-3 (L)

Mennyivel változik meg a pH, ha 1,18 dm³ 0,54 mol/dm³-es nátrium-acetát oldathoz 0,38 dm³ 1,76 mol/dm³-es ecetsavoldatot öntünk?

$$K_s = 1,862 \cdot 10^{-5}$$

$$K_b = \frac{K_v}{K_s} = \frac{[\text{CH}_3\text{COOH}][\text{OH}^-]}{[\text{CH}_3\text{COO}^-]} = \frac{x^2}{c-x} = 5,371 \cdot 10^{-10}$$

$$x^2 + Kx - Kc$$

$$x = 1,703 \cdot 10^{-5}$$

$$\text{pH}_1 = 14 - \text{pOH} = 14 + \lg x = 9,23$$

$$n(\text{CH}_3\text{COO}^-) = cV = 0,6372$$

$$n(\text{CH}_3\text{COOH}) = cV = 0,6688$$

$$\text{pH}_2 = \text{p}K_s + \lg \frac{[\text{CH}_3\text{COO}^-]}{[\text{CH}_3\text{COOH}]} = 4,71$$

$$|\text{pH}_2 - \text{pH}_1| = 4,52$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER VERSENY

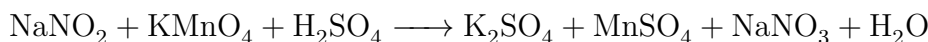
K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

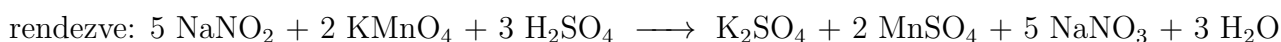
A-4 (K, K+)

Egy nitrittel szennyezett természetes víz nitrítartalmát meghatározhatjuk permanganometria segítségével, az alábbi (rendezetlen) egyetletben foglaltak szerint:

Ha nitritoldatot szeretnénk permanganát mérőoldattal titrálni, a kénsavas közegben nitritből salétromossav keletkezne, ami könnyen bomlik, ezért fordított titrálást alkalmazunk.

20,0 cm³ 0,02 mol/dm³-es KMnO₄ oldatot (mérőoldatot) öntöttünk titráló lombikokba, hozzáadtunk 10-10 cm³ hígított kénsavat, hígítottuk desztillált vízzel, a bürettát pedig feltöltöttük az ismeretlen koncentrációjú nitrit oldattal. Hány g/l volt a szennyezett víz nitrit tartalma, ha a fogyások átlaga 21,34 cm³ volt?

$$n(\text{MnO}_4^-) = 0,02 \cdot 0,02 = 0,400 \text{ mmol}$$

$$n(\text{NO}_2^-) = 2,5 \cdot n(\text{MnO}_4^-) = 1,000 \text{ mmol}$$

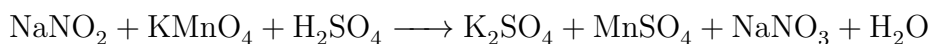
$$V(\text{NO}_2^- \text{ oldat}) = 21,34 \text{ cm}^3$$

$$c(\text{NO}_2^-) = n/V = 46,86 \text{ mmol/dm}^3$$

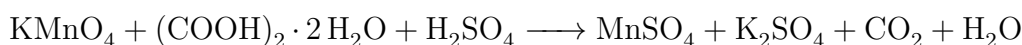
$$M(\text{NO}_2^-) = 46 \text{ g/mol}; cM = 2,156 \text{ g/l}$$

A-4 (L)

Egy nitrittel szennyezett természetes víz nitrítartalmát meghatározhatjuk permanganometriánál visszaitrálással, a következő módon. A nitrit-sóoldathoz ismert térfogatú és koncentrációjú kálium-permanganát mérőoldatot adunk, majd az oldatot megsavanyítjuk, ekkor az alábbi reakció játszódik le:

A mérőoldat feleslegét rövid várakozás után ismert térfogatú és koncentrációjú oxálsav-oldattal reagáltatjuk. Az oxálsav segéd-mérőoldat feleslegét kálium-permanganát mérőoldattal megtitráljuk. Erre azért van szükség, mert a kálium-permanganát oxálsav-mérőoldattal közvetlenül nem titrálható.

A mérést 25,0 cm³ ismeretlen koncentrációjú nitrit oldaton végeztük, amelyhez először 25,0 cm³ 0,020 mol/dm³-es KMnO₄ oldatot adtunk. 1,00 dm³ oxálsav oldatot készítettünk 1,410 g (COOH)₂ · 2 H₂O felhasználásával, majd 50,0 cm³-t hozzáadtunk az elegyhez. A feleslegét 0,020 mol/dm³-es KMnO₄ oldattal megtitráltuk. A fogyások átlaga 8,93 cm³ volt.

Hány g/l volt a szennyezett víz nitrit tartalma?

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

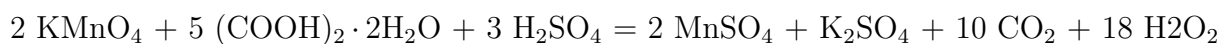
XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

Rendezzük az egyenleteket!

$$2 \cdot n(\text{NO}_2^-) + 2 \cdot n(\text{oxálsav}) = 5 \cdot n(\text{KMnO}_4) + 5 \cdot n(\text{fogyás})$$

$$2 \cdot n(\text{NO}_2^-) = 5 \cdot 0,025 \cdot 0,02 + 5 \cdot 0,00893 \cdot 0,02 - 2 \cdot 1,410/126 \cdot 0,025 = 2,274 \text{ mmol}$$

$$n(\text{NO}_2^-) = 1,137 \text{ mmol}$$

$$m(\text{NO}_2^-) = n/M = 0,0523 \text{ g}$$

$$V = 0,025 \text{ l}$$

$$m/V = 2,092 \text{ g/l}$$

**XVII. DÜRER
VERSENY**

K, K+, L
KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

Egyéb feladatok

E-3 (K), E-2 (K+, L)

A kalózok sója néven elhíresült ionvegyület kristályvízmentes moláris tömege 216 g/mol. 100 g víz 40 °C-on 80 g, 25 °C-on 40 g kristályvízmentes sót old fel. Ha 40 °C-os telített vizes oldatát 25 °C-ra hűtjük, az oldat tömege 45,89 %-kal csökken. Hány mol kristályvizet tartalmaz mólónként a kalózok sója?

Induljunk ki $100 + 80 = 180$ g telített oldatból, legyen a kiváló só tömege x , a kristályvíz tömege y !

A 25 °C-os telített oldatra igaz, hogy $(80-x)/(100-y) = 40/100$ vagyis $x = 40 + 0,4y$

A kiváló sóra pedig igaz, hogy $x + y = 0,4589 \cdot 180$

vagyis $x = 82,60 - y$

A két egyenletet összevonva és megoldva megkapjuk, hogy:

$y = 30,43$ g, azaz 1,691 mol

$x = 52,17$ g, azaz 0,2415 mol

A kettő hányadosa 7.

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09-11.

E-4 (K), E-3 (K+)

A_xB_y ionvegyület oldódását ($A_xB_y \rightleftharpoons xA(aq) + yB(aq)$) jellemző oldhatósági szorzat:

$L = [A]^x[B]^y$, ahol $[A]$ és $[B]$ az ionok koncentrációja a telített oldatban.

Határozzátok meg az alábbi vegyületek telített oldatának tömegszázalékos összetételét! A sűrűséget minden esetben tekintsük $1,000 \text{ g/cm}^3$ -nek! A megoldás a három szám összege!

$$L(\text{bárium-szulfát}) = 1,084 \cdot 10^{-10}$$

$$L(\text{ezüst-klorid}) = 1,770 \cdot 10^{-10}$$

$$L(\text{ólom(II)-szulfát}) = 2,130 \cdot 10^{-8}$$

1 dm^3 térfogatú és 1 kg tömegű oldat esetén:

$$\text{BaSO}_4 \quad L = 1,084 \cdot 10^{-10}$$

$$c = \sqrt{L} = 1,041 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,041 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$

$$m = nM = 2,430 \cdot 10^{-3} \text{ g} \rightarrow 2,430 \cdot 10^{-4} \%$$

$$\text{AgCl} \quad L = 1,770 \cdot 10^{-10}$$

$$c = \sqrt{L} = 1,330 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,330 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$

$$m = nM = 1,906 \cdot 10^{-3} \text{ g} \rightarrow 1,906 \cdot 10^{-4} \%$$

$$\text{PbSO}_4 \quad L = 2,130 \cdot 10^{-8}$$

$$c = \sqrt{L} = 1,459 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,459 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$$

$$m = nM = 4,426 \cdot 10^{-2} \text{ g} \rightarrow 4,426 \cdot 10^{-3} \%$$

Összesen: $4,860 \cdot 10^{-3} \%$

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

E-3 (L)

Állítsátok növekvő sorrendbe tömegszázalékos összetétel szerint az alábbi vegyületek telített vizes oldatát! A sűrűséget minden esetben tekintsük $1,000 \text{ g/cm}^3$ -nek! A válasz a vegyületeket jelölő betűket tartalmazza (pl.: $C < B < E < A < D$ esetén CBEAD)!

$$A \text{ p}L(\text{bárium-szulfát}) = 9,965$$

$$B \text{ p}L(\text{ezüst-klorid}) = 9,752$$

$$C \text{ p}L(\text{ólom(II)-szulfát}) = 7,672$$

$$D \text{ p}L(\text{ólom(II)-jodát}) = 12,43$$

$$E \text{ p}L(\text{ezüst-karbonát}) = 11,06$$

1 dm^3 térfogatú és 1 kg tömegű oldat esetén:

$$\text{BaSO}_4 \text{ } L = 1,084 \cdot 10^{-10}$$

$$c = \sqrt{L} = 1,041 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,041 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$

$$m = nM = 2,430 \cdot 10^{-3} \text{ g}$$

$$\text{AgCl} \text{ } L = 1,770 \cdot 10^{-10}$$

$$c = \sqrt{L} = 1,330 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,330 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$

$$m = nM = 1,906 \cdot 10^{-3} \text{ g}$$

$$\text{PbSO}_4 \text{ } L = 2,130 \cdot 10^{-8}$$

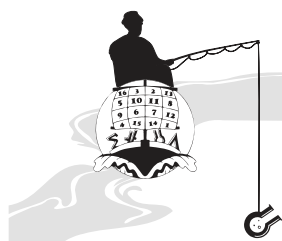
$$c = \sqrt{L} = 1,459 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = c/V = 1,459 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$$

$$m = nM = 4,426 \cdot 10^{-2} \text{ g}$$

$$\text{Pb(IO}_3)_2 \text{ } L = 3,690 \cdot 10^{-13}$$

$$c = \sqrt[3]{L/4} = 4,518 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

$$n = 4,518 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$

$$m = nM = 2,083 \cdot 10^{-2} \text{ g}$$

$$\text{Ag}_2\text{CO}_3 \text{ L} = 8,640 \cdot 10^{-12}$$

$$c = \sqrt[3]{L/4} = 1,293 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$$

$$n = 1,293 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$$

$$m = nM = 3,525 \cdot 10^{-2} \text{ g}$$

BADEC

E-4 (K+, L)

A Részeg TengerÉSZ összeöntött n darab oldatot, melyeknek tömege rendre $1, 2, 3, \dots, n-2, n-1, n$ gramm, tömegszázalékos összetétele pedig rendre $n, n-1, n-2, \dots, 3, 2, 1$ m/m%, ahol n egy 100-nál kisebb pozitív egész szám. Fejezzétek ki n segítségével, hogy hány tömegszázalékos lesz az n darab oldat elegye!

Az oldat tömegszázalékos összetételét az összes oldott anyag és az össztömeg hányadosaként kapjuk meg.

1. Empirikus bizonyítás:

$$\text{ha } n = 1, \text{ akkor } \frac{1}{1} = 1 = \frac{3}{3}$$

$$\text{ha } n = 2, \text{ akkor } \frac{2 \cdot 1 + 1 \cdot 2}{1 + 2} = \frac{4}{3}$$

$$\text{ha } n = 3, \text{ akkor } \frac{3 \cdot 1 + 2 \cdot 2 + 1 \cdot 3}{1 + 2 + 3} = \frac{10}{6} = \frac{5}{3}$$

$$\text{ha } n = 4, \text{ akkor } \frac{4 \cdot 1 + 3 \cdot 2 + 2 \cdot 3 + 1 \cdot 4}{1 + 2 + 3 + 4} = \frac{20}{10} = \frac{6}{3}$$

$$\text{ha } n = 5, \text{ akkor } \frac{5 \cdot 1 + 4 \cdot 2 + 3 \cdot 3 + 2 \cdot 4 + 1 \cdot 5}{1 + 2 + 3 + 4 + 5} = \frac{35}{15} = \frac{7}{3}$$

...

$$n \text{ esetén } = \frac{(n+2)}{3}.$$

VÁLTÓ MEGOLDÁSOK

XVII. DÜRER VERSENY

K, K+, L

KATEGÓRIA

DÖNTŐ – 2024. 02. 09–11.

2. Matematikai bizonyítás:

Az oldat tömege:

$m(\text{oldat}) = 1 + 2 + \dots + n-1 + n$, ami egy $d = 1$ differenciájú, n tagú számtani sorozat.

$$m(\text{oldat}) = \frac{n(n+1)}{2}$$

Az oldott anyag tömege:

$m(\text{oldott anyag}) = 1 \cdot n + 2 \cdot (n-1) + 3 \cdot (n-2) + \dots + (n-2) \cdot 3 + (n-1) \cdot 2 + n \cdot 1$, ami két n tagú, ellentétes differenciájú sorozat szorzatösszege.

Nézzük meg, hogy $n = 1, 2, 3, \dots$ esetén hogy alakul ez az összeg!

ha $n = 1$, akkor 1

ha $n = 2$, akkor $2 \cdot 1 + 1 \cdot 2 = 4$

ha $n = 3$, akkor $3 \cdot 1 + 2 \cdot 2 + 1 \cdot 3 = 10$

ha $n = 4$, akkor $4 \cdot 1 + 3 \cdot 2 + 2 \cdot 3 + 1 \cdot 4 = 20$

ha $n = 5$, akkor $5 \cdot 1 + 4 \cdot 2 + 3 \cdot 3 + 2 \cdot 4 + 1 \cdot 5 = 35$

ha $n = 6$, akkor $6 \cdot 1 + 5 \cdot 2 + 4 \cdot 3 + 3 \cdot 4 + 2 \cdot 5 + 6 \cdot 1 = 56$

Figyeljük meg a szorzatösszegek sorozatát!

0, 1, 4, 10, 20, 35, 56, ...

Vegyük a sorozat differenciájának sorozatát, majd annak a differenciájának sorozatát és így tovább!

1, 3, 6, 10, 15, 21, ...

2, 3, 4, 5, 6, ...

1, 1, 1, 1, 1, ...

Tehát a szorzatösszeg egy n tagú, harmadrendű sorozat (a tetraéderszámok) összegének felel meg. A tetraéder számok sorozatának összege (azaz az oldott anyag tömege):

$$m(\text{oldott anyag}) = \frac{n(n+1)(n+2)}{6}$$

Az oldat tömegszázalékos összetétele tehát:

$$\frac{m(\text{oldottanyag})}{m(\text{oldat})} = \frac{n(n+1)(n+2)}{6} \cdot \frac{2}{n(n+1)} = \frac{(n+2)}{3}$$